

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ
ΔΗΜ. Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΥ
" Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ 28ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940 ,,

ΒΑΣΙΛΕΥ!

Κατ' έντολήν τής ακαδημαϊκῆς Συγκλήτου άνέρχομαι εἰς τὸ βῆμα διὰ νὰ εἶπω τὸν κατάλληλον ἐπὶ τῇ περιστάσει λόγον, πρὸς ἕξαρσιν τῆς μεγάλης ἐπετείου. Ὅμολογῶ ὅτι μετὰ δέους ἐδέχθην τὴν έντολήν, ἔχων πλήρη συνείδησιν τῆς δυσχερείας τοῦ ἐγχειρήματος· διότι πῶς νὰ ἐξαρθῇ δεόντως ἱστορικὸν γεγονός, πρὸ τοῦ ὁποίου ἔμεινεν ἔκθαμβος ἡ ἀνθρωπότης; Ποῖος λόγος δύναται ἐπαξίως νὰ ἀνυμνήσῃ τοιούτου ὕψους ἐποποιΐαν καὶ ποία ἀνθρωπίνη γλῶσσα καταλλήλως νὰ τὴν ἐξάρῃ; Καὶ τί ἔχουν νὰ προσθέσουν λόγοι πρὸς ἐξύμνησιν γεγονότων, τὰ ὁποῖα ὅλοι ἐπεζήσαμεν καὶ ἐπιζῶμεν, καὶ συνεπῶς ὅλοι γνωρίζομεν τὴν σημασίαν των;

Παρὰ ταῦτα τολμῶ νὰ λάβω τὸν λόγον μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ὑπόμνησις ὑπερλάμπρων γεγονότων καὶ πράξεων, ὅσον καὶ ἂν ταῦτα εἶναι γνωστὰ καὶ μυριόλεκτα, ἔχει πάντοτέ τι τὸ συγκινοῦν καὶ τὸ δικασκόν, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς χαλεπὰς ταύτας ἡμέρας, τὰς ὁποίας διερχόμεθα, ἐφόσον ἐκ τῆς ὑπομνήσεως τούτων διδασκόμεθα ὅτι ἡ ἠθικὴ δύναμις ἑνὸς ἔθνους, μὲ ἀκμαίαν πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὰ ἔθνικὰ ἰδεώδη, ὑπερνικᾷ ἐπὶ τέλους καὶ τὰς μεγαλυτέρας δυσχερείας καὶ τὰς μᾶλλον ἀντιξόους συνθήκας.

*
* *

Ἐπάρχουν ὄντως στιγμαὶ καὶ ἡμέραι εἰς τὸν βίον τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν, κατὰ τὰς ὁποίας τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ἀνυψούμενον ὑπεράνω τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου καὶ τῶν μεριμνῶν τῆς βιοπάλης, ἀνάγεται εἰς τὰς αἰθερίας σφαίρας τοῦ ὑπερκοσμίου καὶ τοῦ ἰδεώδους.

Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, τὸ πνεῦμα, συγκεντροῦν εἰς ἓν τὰς ἱεράς ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος, τὰς δυσχερείας τοῦ παρόντος καὶ τὰς ἐλπίδας αἰσιωτέρου μέλλοντος, ἐκθειάζει δεόντως τὰ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος μεγαλουργήματα τῆς φυλῆς καὶ ἀποτίει τὸν ὀφειλόμενον φόρον τιμῆς εἰς τοὺς συντελεστὰς τούτων, ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν

οποίων έμπνέονται οί έπίγονοι καί σφυρηλατοῦν τήν ολοκλήρωσιν τῶν έθνικῶν πόθων καί τῶν έθνικῶν ιδεωδῶν.

Τοιαύτη κατ' έξοχήν εἶναι ἡ δοξασμένη ἡμέρα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, τῆς ὁποίας πανηγυρίζομεν τήν ενάτην επέτειον. Καί εὐλόγως πανηγυρίζομεν τήν επέτειον τῆς μεγάλης ταύτης ἡμέρας, κατὰ τήν ὁποίαν σύσσωμον τὸ Ἔθνος, ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου του ἄρχοντος μέχρι τοῦ τελευταίου του πολίτου, ἀπήντησε, διὰ στόματος τοῦ μακαρίτου πρωθυπουργοῦ, εἰς τήν ἰταμὴν πρόκλησιν τοῦ ἐπιδρομέως, μὲ τὸ ἐφάμιλλον πρὸς τὸ περίφημον «μολὼν λαβὲ» τῆς ἀρχαίας μας ἱστορίας, πολύκροτον «ἽΟχι», τὸ ὁποῖον ἐξεσφάλισε καί πάλιν διὰ τήν Ἑλλάδα τήν ἐθνικὴν τῆς τιμὴν καί τήν ἄφθιτον δόξαν, τὸ μεγαλύτερον ἀγαθὸν εἰς τήν ζωὴν ἐνὸς ἔθνους.

Πράγματι, ἡ μικρὰ Ἑλλάς, αἰφνιδιασθεῖσα ὑπὸ ὑπόουλου ἐχθροῦ, ἐπιβουλεομένου τήν ἀνεξαρτησίαν τῆς, δέν ἐδειλίασε, δέν ἐκάμφθη, ἀλλ' ὁμοθύμως ἠρνήθη νὰ ὑποκύψῃ εἰς τήν ἰταμὴν πρόκλησιν τοῦ ἰταλοῦ δικτάτορος, τοῦ τόσον ἐπιλήσιμονος τῶν δεσμῶν καί τῶν κοινῶν συμφερόντων τῶν ἐνούντων τὰ δύο ἔθνη, ὡς καί τῶν φιλελευθέρων ἀρχῶν τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλει ἡ Ἰταλία τὴν ἐλευθερίαν τῆς καί τὴν ἐνότητά τῆς. Καί ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη.

Εἰς τὴν πρόσκλησιν πρὸς κατάταξιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ προσήρχοντο οἱ καλούμενοι προθυμότατα, ὡς εἰς πανήγυριν.

Οἱ ἡρωῖσμοὶ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἡ περίλαμπρος ἐποποιία τῆς Πίνδου καί τῆς Μοράβας, ἡ τόσον συγκινήσασα τὴν ἐθνικὴν ψυχὴν κατάληψις ἀκραιφνῶς ἑλληνικῶν πόλεων καί κωμῶν, τῆς Βιγλίτσας, τῆς Κορυτσᾶς, τῆς Μοσχοπόλεως, τοῦ Πόγραδετς, τῆς Πρεμετῆς, τοῦ Ἀργυροκάστρου, τῆς Χειμάρρας, τῆς Κλεισούρας ἡ πολυτιμοτάτη δρᾶσις τοῦ στόλου καί τὰ λαμπρὰ κατορθώματα τῶν ὑποβρυχίων Παπανικολῆ, Λάμπρου Κατσώνη, Πρωτέως, Τρίτωνος, τὰ ὁποῖα οἶονεὶ ἐξεδικήθησαν τὸν ἐγκληματικὸν τορπιλισμὸν τῆς Ἑλλῆς ἡ τελεσφόρος συνεπικουρία τῆς ἀεροπορίας, μὲ τὰς ἐπιτυχεῖς ἀναγνώσεις καί τοὺς βομβαρδισμοὺς ἡ σπουδαιότατη συμβολὴ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ, καί ἰδίως ὁ ἄξιος πάσης ἐξάρσεως ὑπέροχος ἡρωισμὸς τῶν γυναικῶν τῆς Πίνδου, αἱ ὁποῖαι ἀψηφοῦσαι κόπους καί κινδύνους, μεταφέρουσαι πολεμοφόδια, τροφὰς καί ὕδωρ εἰς μέρη δύσβατα, συνετέλεσαν διὰ τῆς αὐτοθυσίας των εἰς τὴν ἐπιτυχή δρᾶσιν τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ ὅλα αὐτὰ, ὡσὰν ἔμπρακτος ἀπάντησις εἰς τὴν ἰταμὴν πρόκλησιν, ἀποτελοῦν ἄφθιτον δόξαν τῆς Ἑλ-

λάδος, ἐφάμιλλον πρὸς τὴν δόξαν τοῦ Μαραθῶνος, τῶν Πλαταιῶν, τῆς Σαλαμῖνος, τῶν κατὰ βαρβάρων βυζαντινῶν νικῶν, τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ τῶν μετ' αὐτὴν ἀπελευθερωτικῶν ἀγώνων τῆς φυλῆς.

Εἰς τὴν οἰκτρῶς ἀποτυχοῦσαν φασιστικὴν ἐπίθεσιν ἦλθε μετ' ὀλίγους μῆνας συνεπικούρος ἢ πρὸ καιροῦ προβλεπομένη καὶ παρασκευαζομένη, σαφῶς δὲ τὴν ἕκτην Ἀπριλίου 1941 ἐκδηλωθεῖσα γερμανικὴ ἐπίθεσις καὶ ἢ ὑποκινήσει ταύτης ἐπιβουλὴ τῆς Βουλγαρίας, ἢ ὁποῖα ἐδράξατο ὑπὸ-λως τῆς εὐκαιρίας, ὅπως ἐπιδείξη τὸ κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ προαιώνιον ἄσβεστον μῖσος τῆς.

Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἢ μικρὰ Ἑλλάς εὐρέθη ἀντιμέτωπος πρὸς ἀπά-σας τὰς ἰσχυροτάτας ἀξονικὰς δυνάμεις. Καὶ ὅμως οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ἐδειλίασεν, ἀλλὰ θέσασα πρὸ παντὸς τὴν ἐθνικὴν τιμὴν, σθεναρῶς ἀντέ-στη καὶ ἐνδρόξως ἠγωνίσθη κατὰ πολλαπλασίων δυνάμεων τῶν πανισχύ-ρων ἐπιδρομέων.

Εἰς τὸ τέλος, ὡς ἐκ τῶν προτέρων προεβλέπετο καὶ ὡς ἦτο ἀνα-πότρεπτον, ἢ Ἑλλάς ὑπέκυψεν· ἀλλὰ καὶ ἢ πτώσις τῆς ἀποτελεῖ δόξαν, ὅπως δόξαν ἀποτελεῖ ὁ ἥρωϊκὸς θάνατος τῶν τριακοσίων τοῦ Λεωνίδα, οἱ ὁποῖοι μέχρις ἑνὸς ἔπεσαν «τοῖς ἑκείνων ρήμασι πειθόμενοι», ὅπως δόξαν ἀποτελεῖ ἢ πτώσις τοῦ Μεσολογγίου, ἢ προσπορίσασα εἰς αὐτὸ ἀΐδιον δό-ξαν καὶ τόσον συντελέσασα εἰς ἀναβίωσιν τοῦ παγκοσμίου Φιλελληνι-σμοῦ· ὅπως ἔψαλεν ὁ φιλέλληνας μουσολήπτος βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος, ὁ πατὴρ τοῦ αἰοιδίμου βασιλέως Ὁθωνος, «ποτὲ νίκη δὲν ὑπῆρξεν ὡς ἢ πτώσις σου μεγάλη». Καὶ ὄντως τὰ ἔθνη δὲν δοξάζει τό-σον ἢ ἐπιτυχία ὅσον ἢ ἥρωϊκὴ προσπάθεια καὶ δὲν ἀποθανατίζει τόσον ἢ ὕλικὴ ὅσον ἢ ἠθικὴ νίκη.

Καὶ τὴν δόξαν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν διαδέχεται ἢ δόξα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς μαύρης κατοχῆς, ὅτε αἱ πόλεις ἐτρομοκρατοῦντο, τὰ χωριὰ ἐδηροῦντο, οἱ ἀγροὶ ἀνεσκάπτοντο, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, νέοι, νεά-νιδες καὶ ἄθῳα παιδιὰ ἤγοντο εἰς αἰχμαλωσίαν καὶ ἐβασανίζοντο εἰς τὰ περίφημα ἄντρα τῆς ἀξονικῆς θηριωδίας. Χιλιάδες εἰς τὰ πρόσω καὶ εἰς τὰ μετόπισθεν προσέφεραν τὸ τίμιον αἷμά των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρί-δος, διὰ τὴν ἐμπέδωσιν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς αὐτοδιαθέ-σεως τῶν λαῶν δι' ἅς, ὡς ἐλέγετο, διεξήχθησαν οἱ παγκόσμιοι πόλεμοι καὶ ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἀνέκαθεν ἐπρωτοστάτησεν ἢ Ἑλλάς, καὶ ἄνευ τῶν ὁποίων δύναται νὰ ὑπάρχουν συρφετοὶ ἀνθρώπων, ὄχι ὅμως κοινωνιαὶ ἄξια τοῦ ὀνόματος.

Καί ὅλα αὐτὰ τὰ δεινὰ ὑπέφερεν ὁ πληθυσμὸς ἀγογγύστως, χωρὶς νὰ καμφθῆ, χωρὶς νὰ ἀποκάμῃ, μὲ καταπληκτικὴν καρτερίαν καὶ θάρρος, χωρὶς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ ἀποβάλλῃ τὴν ἐλπίδα, τὸ θεῖον τοῦτο βάλσαμον πάσης πληγῆς, ἐκ τοῦ ὁποῦ πίνουσα ἡ ψυχὴ νεκρώνει πάσας τὰς ἐν χρόνῳ πικρίας καὶ δυστυχίας καὶ τὰς μεταμορφώνει εἰς φωτεινὰ σημεῖα τοῦ αἰωνίου.

Πρὸ ἀκροατηρίου, τὸ ὁποῖον ἐπέζησε τὰς δεινὰς ἐκείνας συμφοράς, δὲν ὑφίσταται ἀνάγκη νὰ ἀναφερθοῦν λεπτομέρειαι τῶν δεινοπαθημάτων τοῦ λαοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς κατοχῆς· ἀρκεῖ ἐνδεικτικῶς νὰ ὑπενθυμίσω τὰ ἀξονικά κακουργήματα κατὰ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ εἰς τὰ Καλάβρυτα, τὸ Δίστομον, τὸν Κάνδανον Κρήτης καὶ ἀλλαχοῦ, διὰ νὰ ὑπομνησθῆ ἀφ' ἑνὸς ἡ κακουργία τῶν κατακτητῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ καρτερία καὶ εὐψυχία τῶν ἡμετέρων.

Παντοῦ τὸ φάσμα τῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου· παντοῦ «ἐρμιά, θάνατος καὶ φρίκη».

*
* *

Τόσον τὰ ἥρωϊκὰ κατορθώματα τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ, ὅσον καὶ ἡ εὐψυχία τῶν μετόπισθεν, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου καὶ τῆς κατοχῆς, ἐκίνησαν τὸν παγκόσμιον θαυμασμόν. Παγκοίνως ἀνωμολογεῖτο ὅτι ἡ συμβολὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν πόλεμον, συντελέσασα εἰς τὸ νὰ κερδηθῆ πολῦτιμος χρόνος διὰ τὸν κοῖνὸν ἀγῶνα, ἐπέφερε τὴν ἀποφασιστικὴν καμπὴν τοῦ πολέμου. Πολιτικοί, στρατιωτικοί, δημοσιογράφοι ἠμιλλῶντο εἰς ἔκφρασιν βαθυτάτης ἐκτιμῆσεως διὰ τὸν ἑλληνικὸν ἥρωισμόν. Οἱ Ἑλληνες εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐτύγχαναν ἰδιαζουσῶν τιμῶν, ὁ δ' αὐοῖδιμος βασιλεὺς Γεώργιος ἐγένετο κατὰ τὴν μετάβασίν του εἰς Ἀγγλίαν καὶ Ἀμερικὴν πανηγυρικῶς δεκτὸς ὑπὸ τε τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ λαοῦ. Αὐτὸς ὁ Χίτλερ, εἰς λόγον του τῆς 4^{ης} Μαΐου 1941 εἰς τὸ Ράιχσταγ, ἔλεγεν: «Ἡ ἱστορικὴ δικαιοσύνη μὲ ὑποχρεώνει νὰ διαπιστώσω ὅτι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀντιπάλους, ὁ Ἕλληνας στρατιώτης ἰδίως ἐπολέμησε μὲ ὕψιστον ἥρωισμόν καὶ αὐτοθυσίαν, καὶ ἐσυνθηκολόγησε μόνον ὅταν ἡ περαιτέρω ἀντίστασις ἦτο ἀδύνατος καὶ συνεπῶς ματαία».

Ὑπὸ πάντων διεκηρύσσετο ὅτι ὁ ἄφθιτος ἥρωισμὸς τοῦ στρατοῦ, αἱ σκληραὶ δοκιμασίαι καὶ ἡ ἀντοχὴ τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ ἰδίως ἡ συμβολὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν νίκην, δημιουργοῦν δι' αὐτὴν «δικαιώματα ἀναμφισβήτητα».

Αὐτὸς ὁ ὑπὸ αὐστηρὸν κρατικὸν ἔλεγχον ραδιοφωνικὸς σταθμὸς τῆς Μόσχας ἀνωμολόγει ὅτι χάρις εἰς τὰς ἑλληνικὰς θυσίας ἐκερδήθη πολῦτιμος χρόνος διὰ τὴν ρωσικὴν ἀντίστασιν καὶ διεκήρυττεν ὅτι ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα διὰ νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ τόσον ἐμφανῶς ἐκδηλουμένη σήμερον ρωσικὴ εὐγνωμοσύνη «μὲ τὴν δημιουργίαν Ἑλλάδος ἠθικῶς καὶ ἔδαφικῶς μεγάλης»!

Συμφώνως πρὸς τὰς πανηγυρικῶς διδομένας διαβεβαιώσεις καὶ ὑποσχέσεις ἐπισήμων προσωπικοτήτων, ὅλοι ἠλπίζαμεν εἰς τὴν ἐπαλήθευσιν τῶν ὑποσχέσεων καὶ τὴν διεθνή ἀναγνώρισιν τῶν εἰς ἐλάχιστον διατυπωθεισῶν ἑλληνικῶν διεκδικήσεων.

Ὅμιλῶν κατὰ τὸν πρὸ πενταετίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ πανηγυρισμὸν ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει, κατὰ τὴν 4^η Νοεμβρίου 1944, πλήρης χρηστῶν ἐλπίδων, ἐξέφραζα τὴν πανελληνίον πεποίθησιν ὅτι ταχέως θὰ συνετελεῖτο εἰρηνικῶς «πλήρης καὶ ἀκεραία ἡ ἐθνικὴ ἐνότης» τοῦτο, ὡς ἔλεγα, ὑπόσχεται ἡ ἀμετάτρεπτος θέλησις τοῦ Ἔθνους, ἡ ἀκατάβλητος δύναμις τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς καὶ ἡ ὁμόφωνος ἐπιβολὴ τῶν συμμαχικῶν κυβερνήσεων. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ παράγοντες μᾶς παρέχουν τὴν ἀσφαλῆ ἐγγύησιν ὅτι οὔτε μία γωνία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, οὔτε ἡ μικροτέρα ἔκτασις γῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶναι ἐγγεγραμμένα ἀπαράγραπτα καὶ ζῶντα ἑλληνικὰ δίκαια εἶναι δυνατὸν νὰ μείνῃ χωρισμένη ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς κοινῆς Μητρὸς. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ παράγοντες μᾶς παρέχουν πάντοτε τὴν ἀσφαλῆ ἐγγύησιν τοιαύτης διαρρυθμίσεως τῶν συνόρων, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῶμεν ἄπαξ διὰ παντὸς εἰς τὸ μέλλον ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς γειτόνων, ἀνέκαθεν βυρσοδομούντων κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ὅτι θὰ ἐλαμβάνοντο πάντα ἐν γένει τὰ μέτρα πρὸς ἀποκατάστασιν ἐν Ἑλλάδι τῆς ἐννόμου τάξεως καὶ πρὸς ἐμπέδωσιν τοῦ συναισθήματος τῆς ἀσφαλείας, ἡσυχίας καὶ ἐλευθερίας.

Καὶ ὅμως παρῆλθαν ἕκτοτε πέντε ὀλόκληρα ἔτη καὶ οὐδεμία τῶν ἐλπίδων μας ἐξεπληρώθη, χάρις εἰς τὰς γνωστὰς ἀντιδράσεις ἐπιβούλων ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἑλληνικαὶ χῶραι μὲ ἀπαράγραπτα ἱστορικά, ἐθνολογικὰ καὶ πραγματικὰ δικαιώματα· χῶραι εἰς τὰς ὁποίας ἐπανειλημμένως νικηφόρος εἰσῆλθεν ὁ ὑπὲρ τῆς κοινῆς προσπαθείας μαχόμενος ἔθνικὸς στρατὸς καὶ τὰς ὁποίας ἐπότισε τὸ τίμιον ἑλληνικὸν αἷμα, ὑφίστανται ἀκόμη ἀπηνῆ ξενικὴν κυριαρχίαν, προσπαθοῦσαν διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἐξαφανίσῃ τὸν Ἑλληνισμὸν καὶ νὰ πλαστογραφῆσῃ κεκτημένα ἑλληνικὰ δικαιώματα, ἐπισήμως ἀναγνωρισθέντα.

Οὐδ' αὐτὰ κἄν τὰ σύνορα διερρυθμίσθησαν, καὶ τοιουτοτρόπως γειτονικαὶ χώραι ἐγένοντο τὰ ὀρητήρια, ὅθεν ἐξετράφη, τροφοδοτεῖται καὶ ἐνισχύεται ὁ προδοτικὸς συμμοριτισμὸς, ὁ τόσας ἐπενεγκῶν τεραστίας καταστροφὰς εἰς τὴν χώραν.

Καὶ ἐπὶ ἔτη ἤδη οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς συζητοῦν ἀλλ' οὐδὲν ἀποφασίζουσι καὶ συνεχίζεται τοιουτοτρόπως ἡ ἀκατονόμαστος κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπιβουλὴ. Καὶ εἰς αἴσχος τοῦ πολιτισμοῦ διαπράττονται ἀτιμωρητὰ τὰ φρικτότερα τῶν ἐγκλημάτων. Καὶ κατὰ ἐκπληκτικὸν τῷ ὄντι τρόπον ἐπιδεικνύεται ὑπὸ ἐπισήμων ἐκπροσώπων κυβερνήσεων ἐνδιαφέρον διὰ τὴν διάσωσιν ὀρισμένων ἀτόμων κακουργησάντων κατὰ τῆς ἰδίας τῶν πατρίδος· καὶ ὅμως τὸ δρᾶμα τοῦ ὑπὲρ ἐστιῶν καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς οἰκουμένης μαχομένου ἐθνικοῦ στρατοῦ, τῆς διαρπαγῆς πόλεων καὶ χωρίων, τῆς οἰκτρᾶς διαβιώσεως ἐπτακοσίων χιλιάδων συμμοριοπλήκτων, τῆς ἀπαγωγῆς παρθένων καὶ παιδίων εἰς ξένας χώρας, ὅπου κατηχοῦνται τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀθείας, τῆς ἀνηθικότητος, τῆς ἀπαρνήσεως τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων, αὐτὸ τὸ δρᾶμα, τὸ ὅποῖον στιγματίζει τὴν σύγχρονον ἀνθρωπότητα, μένει ἀτιμώρητον καὶ κανὲν πραγματικὸν μέτρον δὲν λαμβάνεται κατ' αὐτοῦ.

Καὶ οὐ μόνον τοῦτο ἀλλὰ καὶ συνοδοιπόροι καὶ πεμπτοφαλαγγίται, ὡς καὶ ἀπληροφόρητοι ἢ καὶ κακῶς πληροφορημένοι εἰς τὰς διαφόρους χώρας, ἐνισχύουσι ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς, ἢ μᾶλλον ἀνηθικῶς, τὰς προσπαθείας ἀπαισιῶν ἀρνησιπατρίδων εἰς τὸ ἀνόσιον ἔργον τῶν.

Καὶ ἀναπολῶ τοὺς στίχους τοῦ ἐθνικοῦ μας ὕμνου, ὅταν ὁ Διονύσιος Σολωμὸς εὐρέθη πρὸ παρεμφερῶν συνθηκῶν, κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 :

«Τί θὰ κάμετε, θ' ἀφήσετε
ν' ἀποκτήσωμεν ἐμεῖς
λευθεριὰν ἢ θὰ τὴν λύσετε
ἐξ αἰτίας πολιτικῆς ;

Τοῦτο ἀνίσως μελετᾶτε
ἰδοῦ, ἐμπρός σας τὸν σταυρό·
βασιλεῖς ! ἐλᾶτε, ἐλᾶτε
νὰ κτυπήσετε κι' ἐδῶ».

Ἄς ἐπιτραπῇ ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦτο, τὸ μὴ δεσμευόμενον ἀπὸ διπλωματικὰς ἐπιφυλάξεις, νὰ ἐκφρασθῇ ἡ βαθεῖα πικρία τοῦ Ἔθνους, τοῦ

ἀπό δεκαετίας εύρισκομένου ἐπὶ ποδὸς πολέμου, ὅτι ἀφίνεται εἰς ἐπιβούλους ἐχθροὺς νὰ βυσοδομοῦν ἐναντίον του.

Παρ' ὄλην τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην, τὴν ὁποῖαν τρέφομεν πρὸς τὰς συμμαχικὰς κυβερνήσεις διὰ τὴν πολύτιμον ἀρωγὴν εἰς τὸν ἀγῶνα μας, ὡς καὶ πρὸς ἐπιλέκτους προσωπικότητας συνηγορούσας ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν δικαίων, βαθεῖα εἶναι ἡ πικρία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἠθελημένην παραγνώρισιν τῶν δικαίων του, ὡς καὶ διὰ τὴν διαιώνισιν καταστάσεως, τῆς ὁποίας ἡ περαιτέρω παράτασις ἐγκυμονεῖ μεγάλους κινδύνους.

*
* *

Ἄν ὅμως δυστυχῶς ἰσχυροὶ τινες «κρίνοντες τὴν γῆν, λησμονοῦν τὸν ἡρώισμόν καὶ τὴν συμβολὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος, λησμονοῦντες ἅμα καὶ τοὺς διθυράμβους των καὶ τὰς ὑποσχέσεις των, αὐτὸ ἤμπορεῖ νὰ μᾶς λυπῆ καὶ νὰ μᾶς πικραίνῃ, ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μᾶς ἀπογοητεύῃ καὶ νὰ μᾶς ἀποθαρρύνῃ.

Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ Ἑλλάς διέρχεται διὰ μέσου δυσχερειῶν καὶ δοκιμασιῶν. Ἡ Ἑλλάς πολλάκις ἐπολεμήθη ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἀπεκαρδιώθη· ἐδεινοπάθησεν ἀλλὰ δὲν ἐκάμφθη· ἐπέεσθη ἀλλὰ δὲν συνετρίβη· κατεβλήθη ἀλλὰ πάλιν ἀνεγεννήθη, ὅπως τὸ ἀναζῶν ἐκ τῆς τέφρας του μυθολογικόν πτηνόν, ὁ φοῖνιξ. Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ποτὲ δὲν ἀπεκαρδιώθη καὶ μνημον τοῦ γραφικοῦ ρητοῦ «εἰ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν τίς καθ' ἡμῶν;», εἶχε καὶ ἔχει πάντοτε τὴν πεποίθησιν ὅτι, ὅπως ἔλεγεν ὁ ἀείμνηστος βασιλεὺς Γεώργιος ὁ δεύτερος, «ὅσας δὴποτε καὶ οἷας δὴποτε δοκιμασίας καὶ ἂν γνωρίσῃ τὸ ἔθνος, ἐν εἶναι τὸ γεγονός πού δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἀμφισβητηθῇ: ἡ τελικὴ καὶ ὀριστικὴ ἐπικράτησις τοῦ δικαίου καὶ τῆς τιμῆς».

*
* *

Πάντως καὶ μετὰ τὰς ὑπερλάμπρους νίκας τοῦ ἡρωικοῦ στρατοῦ μας καὶ τὴν καταστολὴν τοῦ ξενοδούλου στασιαστικοῦ κινήματος, τὸ στάδιον τῶν δοκιμασιῶν δὲν ἔληξε καὶ τὸ συναίσθημα τῆς ἀοριστίας καὶ ἀνησυχίας δὲν ἔπαυσεν ὑφιστάμενον εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον. Ἰδιαιτέρως δ' ὑφίσταται τοῦτο εἰς τὴν πατρίδα μας, τὴν ὁποῖαν ἀπασχολεῖ ἡ δι' εἰρηνικῶν μέσων ἐπίλυσις θεμελιώδους σημασίας προβλημάτων, ὡς τὰ τῆς διευθετήσεως τῶν ἐδαφικῶν ἀξιώσεων, τῆς ἐπανεγκαταστάσεως

καί περιθάλψεως τῶν συμμοριοπλήκτων, τῆς ἀποδόσεως τῶν ἀρπαγέντων παιδίων καί τῆς ἀνοικοδομήσεως.

Καί ἡ οἰκονομική δυσπραγία, ἡ δημιουργηθεῖσα ἐκ τῆς δεκαετοῦς κρίσεως, καί ἡ ἐκ ταύτης προκύψασα ἀπαθλίωσις μεγάλου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ, καί μάλιστα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὑπαίθρου, εἶναι ζήτημα χρῆζον μεγάλης προσοχῆς. Ἐνταῦθα μετ' εὐγνωμοσύνης ὀφείλομεν νά μνημονεύσωμεν τῆς κατὰ τήν ἐποχὴν τοῦ πολέμου καί μετ' αὐτήν· μέχρι σήμερον πολυτίμου συνδρομῆς διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ μαχομένου στρατοῦ καί τῶν μετόπισθεν τῶν συμμαχικῶν κυβερνήσεων καί κατ' ἐξοχὴν τῆς ἀμερικανικῆς συμπολιτείας, τῶν διεθνῶν ὀργανώσεων τοῦ ἐρυθροῦ σταυροῦ, τῶν κατὰ τόπους ἐρυθρῶν σταυρῶν, ποικίλων ὀργανώσεων, ὡς καί φιλελλήνων ἰδιωτῶν.

Δέον ἐπίσης νά τονισθῆ ἡ προθυμία μὲ τὴν ὁποίαν πᾶσαι αἱ τάξεις τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, ὡς καί σωματεῖα καί ἰδιῶται κατέβαλαν πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ στρατοῦ καί τοῦ λαοῦ. Ἄξια δ' ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως εἶναι ἡ καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τῆς κρίσεως δρᾶσις τοῦ ἐλληνικοῦ ἐρυθροῦ σταυροῦ, τοῦ ὁποίου τὰ ἀρχηγεῖα, τὸ ἰατρικὸν καί νοσηλευτικὸν προσωπικὸν τῶν ὑγεινομικῶν ἀποστολῶν, ὡς καί αἱ ἐθελονταί καί διπλωματοῦχοι ἀδελφαί καί οἰκονόμοι ἐπέδειξαν ἀξιοθαύμαστον αὐταπάρνησιν καί εὐψυχίαν, τινὲς δὲ προσέφεραν καί αὐτὴν τὴν ζωὴν των.

Μετὰ βαθείας ἐκτιμῆσεως δέον ἐπίσης νά ἀναφερθῆ ἡ φιλανθρωπικὴ δρᾶσις τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος τῆς λαοφιλοῦς βασιλίσσης Φρειδερίκης, εἰς τὴν ὁποίαν, ἐκτὸς τῆς ἐξ Αἰγύπτου πολυτίμου συνδρομῆς, ὀφείλεται ἡ πρωτοβουλία τῆς διενεργείας τοῦ ἐράνου τῶν βορείων ἐπαρχιῶν καί τῆς ἰδρύσεως τῶν παιδοπόλεων, διὰ τοὺς τροφίμους τῶν ὁποίων φροντίζει ὡς ἀληθινὴ μητέρα. Τοιουτοτρόπως ἤρχισε κάπως νά πληρῶνεται «τὸ χάσμα π' ἄνοιξ ὁ σεισμὸς». Ἄλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ τὸ χάσμα εἶναι ἀκόμη πολὺ βαθύ, διότι καί ὁ σεισμὸς ποὺ ἐτάραξε τὴν χώραν ἦτο πολὺ μεγάλος. Ἐχουν ἀκόμη πολλὰ, πάρα πολλὰ, νά ἐπιτελεσθοῦν ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου, καί ἀσφαλῶς σύμπας ὁ πολιτισμένος κόσμος καί ἰδιαιτάτα ἡ ἡμετέρα κοινωνία θὰ συνεχίσουν τὰς προσπάθειάς των πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ μαχομένου στρατοῦ, ὡς καί τοῦ πάσχοντος πληθυσμοῦ, οἱ ὁποῖοι τόσα ὑπέστησαν χάριν τῆς κοινῆς ὑποθέσεως καί τῆς παγκοσμίου ἐλευθερίας.

Ἄλλ' ἢ φροντίς διὰ τὴν ἑδαφικὴν καὶ ὕλικὴν ἀποκατάστασιν τῆς χώρας δὲν εἶναι ἡ μόνη. Ἐπίσης ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἡ ἀποκατάστασις τῆς τόσον διασαλευθείσης πολιτικῆς, κοινωνικῆς, ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, ὅστις ὑφίσταται τὰς δεινὰς συνεπείας δεκαετοῦς ἀναταραχῆς.

Τοιαῦτα ὑψίστης σημασίας ζητήματα κεῖνται πρὸ ἡμῶν, διὰ τῆς εὐτυχοῦς λύσεως τῶν ὁποίων θὰ κατοχυρωθοῦν τὰ περιλαμπρα ἀποτελέσματα τῆς νίκης, ἧτις οὕτω μόνον θὰ καταστῆ ἑδραία.

Τοιοτοτρόπως μόνον θὰ καταδειχθῇ περιτράνως ὅτι τὸ χυθὲν αἷμα καὶ αἱ ταλαιπωρία καὶ τὰ μαρτύρια τοῦ πληθυσμοῦ δὲν ἀπέβησαν εἰς μάτην, ἀλλ' ὅτι «ὕστερα ἀπὸ κάτεργα σκλαβιάς κι' ἀπὸ χρόνια καταδίκης» ἀνατέλλουν πάλιν ἡμέραι εὐημερίας καὶ χαρᾶς εἰς τὴν πολυβασανισθεῖσαν πατρίδα μας. Εἰς τὸ ἀνακαινιστικὸν αὐτὸ ἔργον τὸ ὁποῖον τίθεται πρὸ ἡμῶν, ἡ Ἀκαδημία ἔχει νὰ προσφέρῃ σπουδαίαν συμβολήν, ἐφόσον τοῦτο ἐτέθη ὡς κύριος σκοπὸς τῆς ἰδρύσεώς της, τοὔτεστιν «ἡ διαφώτισις καὶ καθοδήγησις εἰς τὰ ἔργα τῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν, καὶ ἐν γένει ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῆς δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου».

Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ὑψηλοῦ τούτου σκοποῦ δεόν νὰ καταβληθῇ πρωταρχικὴ προσοχὴ διὰ τὴν ὑγιᾶ ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας, οὕτως ὥστε αὕτη, μὴ ἐπιβαρυνομένη μὲ περιττάς, σήμερον ἀποκτωμένας καὶ αὔριον λησμονουμένας γνώσεις, μορφώση ἦθος καὶ χαρακτῆρα, ἀντάξιον τῶν χριστιανικῶν καὶ ἑλληνικῶν ἰδεωδῶν καὶ δυνηθῇ τοιοτοτρόπως νὰ κατανοήσῃ ποῦ ἔγκειται τὸ ἀληθὲς συμφέρον τοῦ Ἔθνους καὶ ἐκάστου ἀτόμου, ἐφόσον εὐημερία ἔθνους καὶ εὐημερία ἀτόμου εἶναι ἔννοια ἀλληλένδετοι.

Πρὸς τοῦτο πρέπει πᾶσα προσπάθεια νὰ δοθῇ πρὸς μόρφωσιν ὑγιοῦς θρησκευτικότητος καὶ ἑδραίων ἠθικῶν ἀρχῶν, ὡς καὶ πρὸς ὀρθὴν κατανόησιν τῆς ἐννοίας τῆς ἐλευθερίας, ἧτις εἶναι ἡ βᾶσις πάσης ὑγιοῦς πολιτείας καὶ τὸ μυστικὸν τῆς ἀληθινῆς εὐτυχίας. Πρέπει καλῶς νὰ νοηθῇ ὅτι προαπαιτούμενον τῆς ἐλευθερίας εἶναι ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν ἔννομον καὶ τὴν ἠθικὴν τάξιν, διότι ἄλλως καταντᾷ ἀσυδοσία. Ὅπως λέγει καὶ ὁ σοφώτερος ἀνὴρ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὁ ἀείμνηστος Ἀδαμάντιος Κοραῆς, ἂν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Εὐρώπης εἶναι ἀναγκαῖα, «εἰς τὰ σχολεῖα μας ἡ χρησιμωτέρα, ἀναγκαιοτέρα καὶ προτέρα τῶν ἄλλων γνώσεων εἶναι ἡ ἐπιστήμη τῆς ἐλευθερίας, ἐπειδὴ χωρὶς αὐτῆς οὐδεμίαν

ἀρετὴν ἔμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ ὁ ἄνθρωπος. Τὶ τὸν ὠφελοῦν αἱ λοιπαὶ γνώσεις, ὅλαι ἐντάμα, ἐὰν δὲν φρονηματίσῃ τὴν ψυχὴν του τόσον ὥστε νὰ κρίνῃ ἐπίσης αἰσχρὸν καὶ νὰ γίνεται δεσπότης ἄλλων καὶ νὰ δεσπόζεται ἀπὸ ἄλλους. . . Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλοι, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν τὴν ἐλευθερίαν διὰ μόνους ἑαυτοὺς καὶ ἄλλοι τὴν συγγέουν μὲ τὴν ἀκολασίαν, νομίζοντες ἐλευθερίαν τὴν θρασύτητα νὰ μὴ σέβωνται τοὺς νόμους μηδὲ νὰ πείθωνται εἰς τοὺς ὑπηρετάς τῶν νόμων, τοὺς ἄρχοντας. Ἐν ἐδιδάσκοντο παιδιόθεν εἰς τὰ σχολεῖα τὴν ἐπιστήμην αὐτῆς, ἤθελαν καταπεισθῆ ὅτι ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία περιέχεται εἰς τὰ ὀλίγα λόγια τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου: «ἀνθρώπων μηδενὸς μήτε τύραννον μήτε δοῦλον ἑαυτὸν καθιστάναι», ὡς καὶ – ἄς προσθέσω – εἰς τὸ γραφικὸν ρητὸν «ὁ μισεῖς μηδενὶ ποιήσεις». Ἐν ὑπῆρχεν σαφῆς ἡ ἀντίληψις αὕτη δὲν θὰ παριστάμεθα μάρτυρες τοῦ οἰκτροῦ στασιαστικοῦ κινήματος, τὸ ὅποιον, διὰ νὰ ἐπαναλάβω λέξεις τοῦ ἀειμνήστου Προέδου Ροῦζβελτ, ἐδημιούργησαν «Ἕλληνες παράφρονες πολιτικολογοῦντες καὶ στασιασταὶ ἐξυπηρετοῦντες τὰ ἐχθρικὰ συμφέροντα».

Πολὺ συντελεστικὴ εἰς πραγματικὴν μὀρφωσιν τῶν πολιτῶν εἶναι καὶ ἡ γνῶσις τῆς πατρίου ἱστορίας· ὅπως λέγει ὁ ἀοίδιμος ἱστορικὸς τοῦ ἔθνους Κωνσταντῖνος Παπαρηγόπουλος, «πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ ἀποφασίσωμεν, μεγάλοι καὶ μικροὶ, ἄρχοντες καὶ λαός, νὰ μελετήσωμεν ἄνευ ἐθνικῶν προκαταλήψεων (καὶ ἄνευ ἀποκρύψεων καὶ διαστροφῶν) τὴν πατριῶν ἱστορίαν, ἵνα διδαχθῶμεν ἐξ αὐτῆς οὐ μόνον τὰ προτερήματα ἀλλὰ καὶ τὰ ἐλαττώματα ἡμῶν τὰ ἀπαραιτήτου δεόμενα ἐπανορθώσεως».

Ἐν γένει ἡ ἐκπαίδευσις, διὰ νὰ καταστῇ πράγματι ἐπωφελῆς, πρέπει νὰ προσπαθῆ ὥστε ἡ φιλοπατρία νὰ μὴ καταντᾷ εἰς σοβινισμόν ἢ πατριδοκαπηλείαν, ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν θρησκείαν νὰ μὴ καταντᾷ θρησκοληψία ἢ τυπολατρεία, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν νὰ μὴ ἐκτρέπεται εἰς ἀσυδοσίαν καὶ ἔλλειψιν σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἔννομον τάξιν καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ πλησίον καὶ τοῦ συνόλου.

Πάντως μεγίστη δέον τὰ δοθῆναι προσοχὴ διὰ τὴν μὀρφωσιν τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας τὴν νεολαίας μας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν χρυσοῦν ἐλπίδα τοῦ Ἑθνους.

*
* *

Καὶ τώρα, πρὶν ἢ ἀπέλθωμεν ἀπὸ τὴν σεμνὴν ταύτην ὁμήγουριν, ἄς στρέψωμεν πλήρη βαθυτάτης τιμῆς καὶ ὑπερτάτης εὐγνωμοσύνης τὴν διά-

νοϊαν πρὸς πάντας τοὺς πρωτεργάτας καὶ συντελεστάς τῆς ἐποποιΐας τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου, ὡς καὶ πρὸς τοὺς ἥρωας τοῦ πολέμου, οἱ ὅποιοι προσέφεραν τὸ τίμιον αἷμα των εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος.

Ἄς εἶναι ἐλαφρὰ ἡ γῆ, ἡ ὁποία καλύπτει τὸ τίμιον λείψανόν σας, ὧ σεῖς μάρτυρες τῆς ἑλληνικῆς ιδέας, ἔνδοξοι νεκροὶ ἐνδόξου Πατρίδος.

Ἄς εἴσθε ὑπερήφανοι διότι διὰ τοῦ παραδείγματός σας ἐγίνατε οἱ μεγαλόφωνοι διδάσκαλοι τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, οἱ διδάσκοντες ὡς ὑπέρτατον καθῆκον τὸ ζῆν καὶ θνήσκειν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος.

Ἡ δόξα σας θὰ παραμένῃ μεθ' ὑπερτάτης τιμῆς εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἐφόσον θὰ ὑπάρχῃ ἑλληνικὴ ψυχὴ καὶ ἐφόσον θὰ λαλοῦν ἑλληνικὰ χεῖλη, καὶ ἡ παγκόσμιος ἱστορία θὰ ἐξυμνῇ τὸν ἄφθιτον ἥρωισμόν σας, ἐφόσον θὰ ὑπάρχῃ πολιτισμένη ἀνθρωπότης. Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ σκηνώματός σας ἄς εὐλογῆτε τὰς ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους προσπαθείας τῶν ἐπιζώντων.

Καὶ σεῖς οἱ οἰκεῖοι τῶν ἐνδόξων νεκρῶν, ἄς εἴσθε ὑπερήφανοι ὅτι εἴσθε συγγενεῖς τοιοῦτων ἡρώων. Ἡ εὐκλεία καὶ ἡ δόξα τῶν νεκρῶν σας ἄς σᾶς ἀνακουφίξῃ καὶ παραμυθῇ εἰς τὴν θλίψιν σας. Εἰς τὸν μάταιον αὐτὸν κόσμον, εἰς τὸν ὅποιον τὰ πάντα παρέρχονται ὡς «σκιᾶς ὄναρ», τίποτε δὲν ἔχει τόσην ἀξίαν ὅσον ἡ ἀπόκτησις τῆς ὑστεροφημίας· εἶναι τὸ μόνον ποῦ ἀπομένει.

Ἐπίσης εὐγνώμονα στρέφομεν τὴν διάνοϊαν πρὸς τοὺς ἥρωικούς μας ἀναπήρους, τοὺς ὁποίους σύμπαν τὸ ἔθνος περιβάλλει μὲ βαθυτάτην τιμὴν καὶ ἐγκάρδιον ἀγάπην, ὡς καὶ πρὸς ὀλόκληρον τὸν γενναῖον στρατόν, καὶ πρὸς τὰ παντοειδῆ θύματα—νεκρὰ ἢ ἐπιζῶντα—τῶν μετόπισθεν, ἅτινα ὑπέστησαν στερήσεις, διαρπαγὰς, ἐξευτελισμούς, ἐκπατρισμόν, βομβαρδισμούς καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, χάριν τῆς Πατρίδος!

Εἰς ὅλους ἀνήκει τὸ ἀμάραντον «στεφάνι τῆς δόξης».

Αἰωνία ἡ δόξα!

*
* *

Ἦνωμένον, παρὰ τὰς ἀναποφεύκτους εἰς τὰ καθ' ἕκαστον διαφορὰς ἀντιλήψεων, καὶ μὲ πλήρη συνείδησιν τῆς ἀποστολῆς του, ἄς χωρήσῃ «τὸ ἐλπίζον ἐπὶ τὸν Κύριον» ἔθνος πρὸς πλήρωσιν τῶν ἐθνικῶν του διεκδικήσεων καὶ τῶν πεπρωμένων του, ὥστε νὰ ἀναδειχθῇ ἡ σύγχρονος Ἑλλάς οὐ μόνον ἐν ὥρᾳ πολέμου ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ εἰρηνικὰ ἔργα τοῦ πνεύματος ἀνταξία τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος της, πρωτοπό-

ρος εἰς πᾶσαν εὐγενῆ προσπάθειαν, σεβαστὴ εἰς τοὺς φίλους καὶ ὑπολογίσιμος εἰς τοὺς ἐχθρούς.

Τοιαύτην Ἑλλάδα ὠνειροπόλησαν οἱ ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου της θυσιασθέντες ἥρωές της!

Μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Ὑψίστου καὶ τὴν συνεργασίαν πάντων τῶν ἀληθινῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τοῦ σεπτοῦ Βασιλέως μέχρι τοῦ τελευταίου πολίτου, θὰ θριαμβεύσῃ τὸ δίκαιον, τίποτε, τίποτε δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀνησυχῇ καὶ νὰ μᾶς φοβίζῃ διὰ τὴν τελικὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος, ἐφόσον, ὅπως εἶπεν ὁ ποιητής, ἡ ψυχὴ τοῦ Ἕθνους μένει «στητὴ κι' ὀλόρθη»!